

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

Senioři ve výkonu trestu odnětí svobody

Jakub Zvolánek

**Bakalářská práce
2009**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jakub ZVOLÁNEK**

Studijní program: **B6107 Humanitní studia**

Studijní obor: **Humanitní studia**

Název tématu: **Senioři ve výkonu trestu odnětí svobody**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- Úvod do problematiky seniorů ve výkonu trestu odnětí svobody
- Důvody odnětí svobody u seniorů (jejich trestné činy)
- Dlouhodobé statistiky počtu seniorů ve výkonu odnětí svobody
- Možnosti seniorů po propuštění z věznice
- Běžný den ve vězení očima seniora
- Vzdělanost vězněných seniorů
- Alternativní tresty pro odsouzené seniory
- Sociální situace trestaných s.
- Rozhovor s vězni seniory v pardubické věznici
- Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. časopis České vězeňství (www.vscr.cz)
2. REŠLOVÁ, Veronika. Vězeňský systém v České republice - život za vysokou zdí . [s.l.], 2005. 48 s. Univerzita Pardubice. Bakalářská práce. (knihovna upce)
3. Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon. [s.l.] : [s.n.], 1991. 84 s.
4. Trestní předpisy ; Přestupky : podle stavu k 3.6.2004 : trestní zákon, trestní řád, výkon trestu odnětí svobody, výkon vazby, probační a mediační služba, peněžitá pomoc obětem trestné činnosti, rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku : zákon o přestupcích, paušální částka nákladů řízení. [s.l.] : [s.n.], 2004. 336 s. (Krajská knihovna Pardubice)
5. Doživotí : autentické výpovědi doživotních vězňů / Luboš Xaver Veselý ; [fotografie Dalibor Puchta]. [s.l.] : [s.n.], 2007. 446 s. (Krajská knihovna Pardubice)
6. www.vscr.cz (Vězeňská služba ČR)

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Martin Kocanda
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2009**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé práce PhDr. Martinu Kocandovi za cenné rady a připomínky, které mi poskytl během konzulací k této bakalářské práci.

Příloha č. 4: **Prohlášení autora**

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29.3.2009

Jakub Zvolánek

Souhrn

Práce se týká seniorů ve výkonu trestu odnětí svobody. Rozebírá jejich specifika a potřeby. Sleduje dlouhodobý vývoj počtů seniorů ve věznicích a zabývá se dále stářím a stárnutím. Velký důraz je zde kladen na vzdělávání seniorů ve věznicích a nabídku smysluplného trávení volného času pro tyto jedince. Popisuje specifika programu zacházení s odsouzenými seniory a také jejich postavení oproti ostatním odsouzeným.

Klíčová slova

senioři, vězeňství, program zacházení, trvale pracovní nezařaditelní, geragogika

Title

Seniors in imprisonment

Abstract

This bachelor thesis concerns seniors in imprisonment. Examines their specificities and needs. It monitors long-term development of the numbers of seniors in prisons and examines the old age and the aging. The emphasis is placed on seniors education and the offer of meaningful leisure spending in prison. It describes the specifics of seniors treatment program and their status against the others prisoners.

Keywords

Seniors, prison systém, threatment program, prisoners incapacitated to work, gerontology

OBSAH

1	Úvod.....	7
2	Základní pojmy	8
3	Stáří.....	9
3.1	Vývoj.....	9
3.2	Vymezení pojmu senior	9
3.3	Stárnutí	10
4	Vzdělávání a učení seniorů (Geragogika).....	12
4.1	Funkce geragogiky	12
4.2	Realizace vzdělávání seniorů ve výkonu trestu	13
5	Vězeňství	15
5.1	Legislativa	15
5.2	Trvale pracovní nezařaditelní	16
5.3	Motivace seniorů ve výkonu trestu	18
5.4	Postavení seniorů ve výkonu trestu.....	19
5.5	Mezinárodní organizace pro ochranu práv odsouzených.....	20
5.6	Vězeňská služba	20
5.7	Typy věznic	22
5.8	Trest odnětí svobody na doživotí	24
5.9	Vliv poruch osobnosti (psychopatie) na kriminalitu	26
6	Programy zacházení s odsouzenými	28
6.1	Pracovní aktivity	28
6.2	Vzdělávací aktivity.....	30
6.3	Speciální výchovné aktivity	31
6.4	Zájmové aktivity	35
6.5	Oblast utváření vnějších vztahů	35
6.6	Výstupní oddělení věznice	36
6.7	Vězeňská duchovní služba	37
6.8	Přízpůsobení plánu zacházení potřebám seniorů	38
7	Statistické údaje	39
7.1	Dlouhodobé statistiky počtu seniorů ve výkonu odnětí svobody.....	39
7.2	Věkové složení obviněných k 31.12.2007	39
7.3	Věkové složení odsouzených k 31.12.2007	40
7.4	Důvody odnětí svobody u seniorů.....	40
8	Prevence kriminality	42
8.1	Návštěva věznice, jako prevence kriminality.....	42
8.2	Další způsoby prevence kriminality	43
9	Sociální a finanční situace trestaných seniorů	44
9.1	Podmínky starobního důchodu pro uvězněné seniory	44
9.2	Společenský status a finanční situace uvězněných seniorů.....	44
10	Závěr	46
	Seznam použité literatury	47

Seznam obrázků

Obrázek 1. Vězni v kurzu doplnění základního vzdělání, zdroj: [29]	14
Obrázek 2. Věznice na území ČR, Zdroj:[5]	22
Obrázek 3. Výrobky odsouzených, zdroj: [31].....	35

Seznam tabulek

Tabulka 1. Srovnání počtu vězňů na 100000 obyvatel daného státu.....	15
Tabulka 2 - Mezinárodní organizace na ochranu práv odsouzených, Zdroj: [4].....	20
Tabulka 3 - Seznam věznic a jejich profilace, Zdroj: [9]	24
Tabulka 4. Zaměstnávání odsouzených v roce 2007, zdroj [5]	29
Tabulka 5. Zvyšování kvalifikace odsouzených na středním odborném učilišti. Zdroj: [5]	31
Tabulka 6. Počet seniorů ve výkonu trestu, zdroj: [1]	39
Tabulka 7 věkové složení obviněných k 31.12.2007. Zdroj [5]	39
Tabulka 8 věkové složení odsouzených k 31.12.2007. Zdroj: [5].....	40

Seznam příloh

Příloha 1	50
-----------------	----

Seznam zkratk

VS - Vězeňská služba

ŠVS - Školské vzdělávací středisko

VSČR - Vězeňská služba České republiky

MPSV - Ministerstvo práce a sociálních věcí

1 Úvod

Důvody odnětí svobody bývají stejně pestré jako věkové rozpětí odsouzených. Mladistvý se může ocitnout ve vězení stejně jako senior a nemusí ani úmyslně způsobit trestný čin. Může se jednat o nešťastnou náhodu zapříčiněnou u seniorů například zhoršeným smyslovým vnímáním nebo nedbalostí. Pobyt seniorů ve vězení není ničím neobvyklým a věznice jsou na tyto případy připraveny.

Práce se bude zabývat seniory ve výkonu trestu a statisticky popisovat počty trestaných seniorů. Ačkoli by se mohlo vzhledem k relativně nízkému počtu trestaných seniorů zdát, že tato oblast je jen okrajovou částí celé problematiky vězeňství, je důležité zjistit informace o trestaných seniorech a o seniorech obecně, vzhledem k jejich odlišným potřebám ve vězení.

Populace v naší zemi výrazně stárne a dle odhadů a prognóz bude starých lidí dlouhou dobu stále přibývat. Zvyšovat se tedy bude i poměr odsouzených seniorů oproti ostatním vězňům. Již nyní se počet seniorů ve vězení za relativně krátkou dobu prudce zvýšil a je třeba se této problematice více věnovat.

Hlavním cílem práce je zjistit do jaké míry je třeba upravit plán zacházení s odsouzenými seniory oproti plánu zacházení standardního odsouzeného a do jaké míry již v dnešní době upraven je.

Práce dále hledá odpovědi a vysvětlení na několik dílčích cílů. Jedním z nich je zjistit, jaké Gerontopedagogické možnosti nabízí seniorům současné české vězeňství a zdali jsou tyto možnosti dostatečné. Dalším cílem je zjistit sociální postavení seniorů ve vězení. Práce se zabývá také problematikou výchovné a resocializační role věznice vzhledem k seniorům, aneb zda má věznice dlouhodobý vliv na možný následný život a chování seniorů na svobodě. Posledním dílčím cílem je vztah odsouzených seniorů k práci ve věznici a význam zaměstnání ve vězení. Výzkum a odpovědi na cíle práce, vychází především z analýzy dokumentů.

2 Základní pojmy

Senior - Osoba, která díky stáří již není v aktivním pracovním procesu.

Výkon trestu - Pro tuto práci použit jako výkon trestu odnětí svobody.

Andragogika - Vzdělávání dospělých lidí.

Ageismus - Postoj, který vyjadřuje obecně sdílené přesvědčení o nízké hodnotě a nekompetentnosti stáří a projevuje se podceňováním, odmítáním, event. až odporem ke starým lidem.

Diogenův syndrom - Syndrom zanedbaného starce.

Probační a mediační služba - Usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Starobní důchod - Je jedním ze šesti druhů důchodů českého důchodového systému. Kromě něj existují ještě plně invalidní a částečně invalidní důchody a sirotčí, vdovské a vdovecké důchody. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Odchod do starobního důchodu – Takzvaně odchod do penze, je pro každého člověka důležitým životním mezníkem. Je to ztráta příjmu z výdělečné činnosti a počátek pobírání starobního důchodu.

Trest - Nebo také sankce je uvalení nějakého omezení, újmy, ztráty nebo bolesti, jímž oprávněná osoba vymáhá dodržování mravních, společenských nebo právních pravidel daného společenství. Smyslem trestu může být náprava, odstrašení, ochrana společnosti nebo obnovení narušeného řádu.

Kriminologie - Je multidisciplinární nauka, která se zabývá kriminalitou. Předmětem jejího zkoumání je kriminalita, pachatel, oběť a kontrola kriminality

Kriminalita - Je souhrn trestných činů spáchaných na určitém území za určité období.

3 Stáří

3.1 Vývoj

Zároveň se vzrůstajícími počty seniorů v dnešní společnosti, stoupá také relativní počet odsouzených seniorů. Od roku 1999 (0,45%), do r. 2006 (1.36%) se počet odsouzených seniorů ztrojnásobil. Z toho lze usoudit, že téma senioři ve výkonu trestu odnětí svobody získává na důležitosti.

„Podle projekce z roku 2005 vypracované Českým statistickým úřadem osoby starší 65 let tvoří v současnosti přibližně jednu sedminu všech obyvatel, do roku 2050 by se podle střední varianty jejich podíl přiblížil až k jedné třetině, která by znamenala jejich absolutní počet skoro 3 miliony oproti dnešním 1,4 milionům“ [15]

Etapu stáří můžeme ještě dále členit na:

- „Věk 65-74 roků – mladí senioři (dominuje problematika adaptace na penzionování, volného času, aktivit, seberealizace)
- Věk 75-84 roků – staří senioři (změna funkční zdatnosti, specifická medicínská problematika, atypický průběh chorob)
- Věk 85 a více roků – velmi staří senioři (na významu nabývá sledování soběstačnosti a zabezpečení)“ [21] s. 18

3.2 Vymezení pojmu senior

Za seniora je obvykle označován jedinec po dosažení určitého věku. Obecný důchodový věk, dle Zákona o důchodovém pojištění, je stanoven k 1. 1. 1996 na 60 let u mužů a 53 až 57 let u žen. Od tohoto data se za každý kalendářní rok přičítají u mužů dva kalendářní měsíce a u žen čtyři kalendářní měsíce. Postupné zvyšování bude pokračovat až do 31. 12. 2012, kdy důchodový věk u mužů a u žen, které nevychovaly žádné dítě, bude činit 63 let. Po dosažení této věkové hranice má jedinec právo na odchod ze zaměstnání a zároveň právo na starobní důchod dle zákona č.582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a dále zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Ovšem pracovní povinnost pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody končí (za normálních podmínek) až po dosažení věku 65 let.

Z hlediska vývojové psychologie je však životní etapa stáří vymezena věkem 60 – 90 let. Přestože je toto vymezení pouze obecné a ve skutečnosti se musí posuzovat individuálně, ukazuje, že člověk pracuje ve stáří ještě 3 roky a odsouzený dokonce 5 let. Vzhledem k neustálému oddalování důchodového věku můžeme očekávat, že autor této práce bude pracovat cca do 70-ti let věku.

Ze společenských hledisek tedy stáří začíná od 60. do 65. roku, toto je také důvod nejednotnosti statistických dat v této práci. Z osobního hlediska je rozmezí mnohem širší a závisí především na jedinci samotném.

3.3 Stárnutí

„Stárnutí společnosti se v současnosti stává jedním z celosvětových problémů. Tento proces, který od poloviny dvacátého století postihuje ve větší či menší míře všechny země, je pomalý, dnes však již nevyhnutelný. Podle dlouhodobých prognóz budoucího vývoje počtu a věkové struktury obyvatelstva bude podíl starších lidí v populaci stále narůstat, podstatným prvkem se stane především nárůst podílu osob nad 70 let. O starých lidech a jejich zvyšujících se počtech v západních společnostech se často hovoří jako o sociálním problému především v souvislosti s obavami za náklad na sociální zabezpečení a zdravotní péči“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Pojem stárnutí můžeme rozlišovat na úrovni jednotlivce a populace. V případě jednotlivce znamená stárnutí biologický proces, kterým je organismus modifikován od narození do smrti, zjednodušeně řečeno, je to zvyšování věku jednotlivce. Výraz „biologický věk“ poukazuje na objektivní stav fyzického vývoje či degenerace. Jinými slovy, stárnutí lidského organismu je permanentní a jeho omládnutí není možné. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

„Stárnutí v demografickém smyslu se naopak týká celé populace a oproti jednotlivci může stárnoucí populace omládnout zvýšením podílu mladých věkových skupin. K demografickému stárnutí dochází v důsledku změn v charakteru demografické reprodukce a mění se při něm zastoupení dětské a postreprodukční složky v populaci. Může být vyvoláno dvěma faktory. Prvním je pokles podílu mladších věkových skupin, který je většinou výsledkem poklesu úrovně plodnosti a porodnosti. Tento typ stárnutí se nazývá ‚stárnutí v základně věkové pyramidy‘. Druhým faktorem je růst podílu osob ve starším věku, který je důsledkem rychlejšího snižování měr úmrtnosti ve vyšším věku. To vede k prodloužení naděje dožití a tím k častějšímu dožívání se vyššího a vysokého věku. V tomto případě jde o

typ ‚stárnutí ve vrcholu věkové pyramidy‘. Obvykle však oba uvedené typy probíhají současně.“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Pro vytvoření správného přístupu k seniorům je třeba se důkladněji seznámit s vývojovou etapou nazývanou stáří. Průběh této životní etapy ovlivňuje kombinace těchto dvou důležitých pojmů:

Primární stárnutí – stárnutí závisí na genetických dispozicích, rozdílné u každého jedince, zakódovaný počátek a průběh stárnutí, i pravděpodobná délka života. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Sekundární stárnutí – rychlost stárnutí ovlivněna různými vnějšími faktory (př. nemoci, životospráva, styl života) Na těchto faktorech závisí, jak moc se jedinec přiblíží ke své předpokládané maximální délce života. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Proces stárnutí provázejí psychické a fyzické změny, které můžeme také pojmenovat jako jakési příznaky stárnutí. Zde jsou některé z nich

Fyzické změny: Přibývání četnosti nemocných lidí, snížená rychlost reflexů na akustické a vizuální podněty, snížená vitální a srdeční kapacita, snížená svalová síla, potíže s jemnou motorikou, opotřebením kloubů a odvápnování kostí, změny v celkovém vzhledu, atd.

Psychické změny: Zhoršení paměti – uchování paměťových funkcí závisí na vzdělání a s ním souvisejících faktorech jako je míra využívání paměti. Problémy se spánkem, změny v inteligenci, zhoršení zraku a sluchu

4 Vzdělávání a učení seniorů (Geragogika)

Geragogika, tedy „pedagogická disciplína zabývající se edukací (výchovou a vzděláváním) seniorů“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

„Na počátku třetího tisíciletí opouští pedagogika koncepci vyhraněného zaměření na dětskou populaci. Činí tak v souladu s ideou celoživotního vzdělávání, celoživotního učení a učící se společnosti. Objevují se nové cílové skupiny, mezi nimiž seniorská populace hraje dominantní úlohu“ [21]

4.1 Funkce geragogiky

Geragogice jsou připisovány tyto funkce: Preventivní, anticipační, rehabilitační, posilovací. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Tyto funkce můžeme charakterizovat takto:

„Preventivní funkce vzdělávání seniorů je naplňována různými opatřeními, které za předpokladu, že jsou prováděna v jistém předstihu, pozitivně modulují průběh stárnutí.“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

„Anticipační funkce, jak sám název napovídá, předjímá budoucí životní situace a vede tak k připravenosti na změny ve stylu života, ke kterým nutně při odchodu do důchodu dochází.“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

„Rehabilitační funkce se odkazuje na širší pojetí termínu rehabilitace a napomáhá obnovování a udržování jak fyzických tak duševních sil jedince.“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

„Posilovací funkce se zaměřuje na rozvoj zájmů, potřeb a schopností seniorů, přičemž je možné tuto funkci označit také jako stimulační“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

V dnešní hektické a přetechnizované době je velice důležité nejen institualizované vzdělávání ale také učení, které je obvykle samostatné (např. naučit se zacházet a novým typem mobilního telefonu, kde řešení není si koupit opět stejný starý telefon). Bez neustálého vzdělávání a učení nelze udržet krok s dobou, následkem čehož se dostavuje a následně prohlubuje sociální izolace jedince, stagnace, a neschopnost se bez pomoci znovu zapojit do běžného aktivního života. Vzdělávání nemusí tedy nutně souviset pouze s odbornými znalostmi a činnostmi, ale úzce souvisí také s každodenním životem. Pokud tedy jedinec

„udržíme krok s dobou“ ušetří si tak mnoho nepříjemností, starostí a času, který následně může věnovat svým činnostem a zájmům.

Toto je již dokázáno praxí, kdy:

„Mnozí starší lidé si dle svých slov připadali jako „cizinci ve vlastním světě“. Jejich znalosti a dovednosti, které získali v průběhu mládí, se ukázaly být zcela nedostatečné pro běžný život v moderní společnosti.“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

V případě vězněných seniorů, kteří nemají pracovní povinnost a díky tomu mají hodně volného času, tvoří vzdělávání podstatnou a smysluplnou náplň jejich volného času ve výkonu trestu odnětí svobody.

4.2 Realizace vzdělávání seniorů ve výkonu trestu

Při výběru a přípravě vhodných možností vzdělávání je nutno si uvědomit, že senioři jsou silně diferenciovanou skupinou. Rozdílnost je dána různými stupni vzdělání, rozdílnou psychickou úrovní atd. Je tedy nutné přizpůsobit nabídku vzdělávání pro všechny seniory dle jejich možností.

Školské vzdělávací středisko nabízelo v r. 2006 odsouzeným seniorům tyto vzdělávací aktivity:

- Kurz základů výpočetní techniky
- Kurz anglického jazyka
- Kurz k doplnění základního vzdělání (tento kurz je určen především pro negramotné případně pologramotné jedince)

Věznice Pardubice také nabízela v roce 2006 tyto zájmové vzdělávací aktivity:

- Jazykové kroužky
- Zeměpisný kroužek
- Základy společenských věd

Zdroj: **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Na této nabídce vzdělávacích aktivit můžeme velice dobře pozorovat diferenciaci. Zatímco pro kurz základů výpočetní techniky a pro kurz anglického jazyka je zcela jistě nutná plná gramotnost. Jsou ale i tací, kteří ji nemají a pro tyto případy nabízí věznice kurz doplnění základního vzdělání.

Obrázek 1. Vězni v kurzu doplnění základního vzdělání, zdroj: [29]

Z obrázku je patrné, že kurz základního vzdělání je hojně navštěvován. Pro ilustraci probírané látky na tabuli: $6-5= 1$; $6-4=$; $6-6=$; $6-7= -1$

Nabídka možností vzdělávání seniorů tedy existuje i ve věznicích, je zde možnost výběru dle vlastních možností a v případě nabídky zájmových vzdělávacích aktivit i výběru dle zájmu o dané téma. Prozatím zde není seniorům umožněna vysokoškolská úroveň studia, na rozdíl od standardních odsouzených, kteří takovéto možnosti mají. Je však pravděpodobné, že toto studium bude v budoucnu rozšířeno také pro seniory.

Vzhledem k celkovému počtu 296 všech odsouzených seniorů v 60+ v ČR ke dni 31.12.2007 (z toho trvale pracovně nezařaditelných 65+ je ještě podstatně méně) Můžeme označit nabídku vzdělávacích aktivit jako relativně rozvinutou. Rozhodně není možné tvrdit, že senioři ve výkonu trestu nemají možnost se vzdělávat.

5 Vězeňství

Srovnání počtu vězněných osob na 100 000 obyvatel daného státu. Výběr států provedla vězeňská služba ČR, zdroj: **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Tabulka 1. Srovnání počtu vězněných osob na 100000 obyvatel daného státu.

<i>Stát</i>	<i>Údaje jsou z roku</i>	<i>Poměr vězněných osob na 100 000 obyvatel</i>
<i>Anglie a Wales</i>	2006	148
<i>Bělorusko</i>	2006	426
<i>Brazílie</i>	2006	193
<i>Bulharsko</i>	2006	148
<i>Česká republika</i>	2007	185
<i>Estonsko</i>	2006	333
<i>Francie</i>	2006	85
<i>Itálie</i>	2006	104
<i>Japonsko</i>	2005	62
<i>Kazachstán</i>	2006	340
<i>Lotyšsko</i>	2006	292
<i>Maďarsko</i>	2005	156
<i>Moldavsko</i>	2006	247
<i>Německo</i>	2006	94
<i>Nizozemsko</i>	2006	128
<i>Polsko</i>	2006	235
<i>Rakousko</i>	2006	105
<i>Rumunsko</i>	2006	160
<i>Rusko</i>	2006	615
<i>Slovensko</i>	2006	158
<i>Ukrajina</i>	2006	350
<i>USA</i>	2005	737

Z tabulky jasně vyplývá, že největší poměr vězňů má „země svobody“ USA. ČR má naopak poměr vězňů spíše nižší. Není však zcela jasné, zda je to nižší kriminalitou v ČR, nebo spíše slabší výkonností Policie České republiky a soudního systému.

5.1 Legislativa

Problematikou vězeňství se zabývá množství zákonů a vyhlášek, zde je uveden pouze jejich přehled.

- Zákon o výkonu trestu odnětí svobody - z. č. 169/1999 Sb.
- Řád výkonu trestu odnětí svobody - vyhl. č. 345/1999 Sb.
- Zákon o výkonu vazby - z. č. 293/1993 Sb.
- Řád výkonu vazby - vyhl. č. 109/1994 Sb.

- Zák. o svobodném přístupu k informacím - z. č. 106/1999 Sb.
- Zák. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR - z. č. 555/1992 Sb.

Zásadní požadavky na výkon trestu odnětí svobody jsou definovány zákonem č. 169/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Jedná se především o to, že trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti. Dále pak zákon uvádí, že s odsouzenými ve výkonu trestu se musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to umožňuje doba výkonu trestu, měly by být podporovány takové postoje, dovednosti a činnosti, které pomohou odsouzeným ke snadnějšímu návratu do společnosti a usnadní po propuštění vést soběstačný život v souladu se zákonem. [3]

Trest se vykonává ve věznici nebo ve zvláštním oddělení vazební věznice a zákon upřesňuje způsob umístování skupin odsouzených. Jedná se především o pravidla určující oddělené umístování mužů a žen, dále mladistvých od dospělých, recidivistů od těch, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé, dále se odděleně umísťují ti, kteří spáchali trestný čin úmyslně a ti, kteří způsobili trestný čin z nedbalosti. Dalšími skupinami odděleně umístěných jsou lidé trvale pracovní nezařaditelní (včetně seniorů), lidé s duševními poruchami a odsouzení s uloženým ochranným léčením.[3]

5.2 Trvale pracovní nezařaditelní

Věznice, ve které jsou umístěni senioři, musí mít zřízeno oddělení pro trvale pracovní nezařaditelné.

Trvale pracovní nezařaditelní jsou ti odsouzení, kteří splňují některou z podmínek uvedenou v zákoně 169/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Jde o osoby, které jsou:

- starší 65 let
- plně invalidní
- jejichž zdravotní stav neumožňuje trvalé pracovní zařazení
- jsou dočasně práce neschopní
- mají jinou překážku, ze které vyplývá, že je jejich pracovní povinnost vyloučena

Tyto osoby jsou umístovány odděleně od ostatních a mají také odlišný režim dne.

Zákon č. 169/1999 Sb. popisuje jediné specifikum trvale pracovní nezařaditelných, kterou je omezená možnost uložení kázeňského trestu. Vězeňská služba má v tomto případě k dispozici shodná kázeňská opatření, jako v případě mladistvých. Je tedy možné uložit následující kázeňské tresty:

- důtka
- snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 2 kalendářních měsíců
- zákaz přijetí jednoho balíku v kalendářním roce
- propadnutí věci
- umístění do uzavřeného oddělení až na 14 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení
- celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na deset dnů
- Umístění do samovazby až na deset dnů
- Odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny

„Další specifika trvale pracovní nezařaditelných odsouzených zmiňuje vyhláška č. 345/1999 Sb. Zatímco dle § 17 zmíněné vyhlášky se počítá s ubytovací plochou 4 m² u odsouzených ve standardním výkonu trestu odnětí svobody, pro odsouzené trvale pracovní nezařaditelné je počítáno s plochou 6 m². Tento rozdíl je dán mimo jiné skutečností, že pro ubytování trvale pracovní nezařaditelných odsouzených nelze využívat patrové postele.“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

V této vyhlášce je také ustanovena povinnost vězeňské služby realizovat výkon trestu odnětí svobody u trvale pracovní nezařaditelných zásadně ve specializovaných odděleních věznic zřízených generálním ředitelem vězeňské služby

Následující paragraf pak uvádí zásady výkonu trestu trvale pracovní nezařaditelných odsouzených:

a) jsou-li ve specializovaném oddělení umístění odsouzení zařazení do různých základních typů věznic, musí být ubytováni odděleně podle základních typů věznice tak, aby méně narušení odsouzení vykonávali trest odděleně od více narušených,

b) do cel a ložnic se odsouzení umísťují s přihlédnutím k jejich zdravotnímu stavu na základě doporučení ošetřujícího lékaře, přičemž nekuřáci musí být na vlastní žádost vždy ubytováni odděleně od kuřáků,

- c) na návrh ošetřujícího lékaře nebo na vlastní žádost a se souhlasem tohoto lékaře mohou vykonávat vhodnou pracovní terapii uvnitř věznice, výjimečně i mimo věznici,
- d) prověrka početního stavu se provádí přímo na celách a ložnicích,
- e) podle rozhodnutí a pokynů lékaře se zajišťuje rehabilitační péče, pokud to podmínky ve věznici umožňují,
- f) věznice nabízí odsouzeným účast na vhodných kulturně výchovných a zájmových aktivitách.

V neposlední řadě je také zapotřebí zmínit skutečnost, že věznice připravují v případě potřeby pro trvale pracovní nezařaditelné odsouzené dietní stravu v souladu s indikací ošetřujícího lékaře. Věznice, ve kterých je zřízeno specializované oddělení pro výkon trestu trvale pracovní nezařaditelných odsouzených, disponují takovými technickým zázemím, aby dietní stravu mohly připravovat. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

5.3 Motivace seniorů ve výkonu trestu

Zatímco u mladých lidí je motivace osobnosti k pozitivním změnám (jde o dlouhodobé změny osobnosti) relativně jednoduchá, u dospělých je spíše složitá, u seniorů můžeme říci nerealizovatelná nebo extrémně obtížná.

Zjednodušeně se zde můžeme setkat se dvěma modely trestaných seniorů:

První skupinou jsou prvotrestaní senioři. Jejich trestný čin může být vnímán jako jednorázová záležitost, která se pravděpodobně nebude již opakovat. Zde tedy není žádná motivace k pozitivní změně zapotřebí.

Druhou skupinou jsou recidivisté či chroničtí recidivisté. U této skupiny seniorů, kteří byli v minulosti trestáni již vícekrát, neměla předchozí (obvykle opakovaná a usilovná) motivace žádný nebo jen velmi malý efekt (často pouze efekt na délku pobytu mimo věznici), a proto lze oprávněně předpokládat, že zde bude veškerá motivace opět neúspěšná.

Možnosti pozitivní motivace tu ale jsou, a přestože pravděpodobně nebudou mít valný vliv na dlouhodobé změny osobnosti, zcela jistě fungují v rámci věznice spolehlivě.

kázeňské odměny podle zákona 169/1999 Sb.

- pochvala
- mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin
- povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět
- zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců
- věcná nebo peněžité odměna až do výše 1 000 Kč
- rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu 1 měsíce,
- povolení opustit věznici až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení
- přerušování výkonu trestu.
- Možnost podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody – tento nástroj není v kompetenci vězeňské služby. O podmíněném propuštění rozhoduje místně příslušný okresní soud, přičemž však vychází z hodnocení vězeňské služby.
- Možnost účasti na různých nenáročných akcích (koncerty, představení apod.)
- Sekundární odměny spočívající například v příjemnějším prostředí. Zdroj: **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

5.4 Postavení seniorů ve výkonu trestu

Současné právní normy nikde nedefinují pojem senior. Díky tomu tedy výslovně neupravují specifické postavení odsouzených staršího věku. Přesto existují odlišnosti podmínek výkonu trestu seniorů od ostatních trvale pracovně nezařaditelných.

Senioři například nemusí vstávat tak časně, jako ostatní odsouzení a mají také právo ležet přes den na posteli. Jejich ostatní aktivity se upravují dle individuální fyzické kondice a zdravotních podmínek

Více se tímto tématem zabývá kapitola 9.2

5.5 Mezinárodní organizace pro ochranu práv odsouzených

Dodržováním práv odsouzených se zabývá množství mezinárodních organizací. Na tyto organizace se mohou obrátit o odsouzení ve výkonu trestu v České Republice. Seznam organizací je uveden v následující tabulce:

Tabulka 2 - Mezinárodní organizace na ochranu práv odsouzených, Zdroj: [4]

Organizace	Místo
Výbor pro lidská práva	Ženeva
Komise pro lidská práva OSN	Ženeva
Úřad pro lidská práva	Ženeva
Výbor pro odstranění rasové diskriminace	Ženeva
Výbor proti mučení	Ženeva
Komise OSN pro postavení žen	Vídeň
Výbor pro práva dítěte	Ženeva
Vysoký komisař OSN pro lidská práva	Ženeva
Vysoký komisař OSN pro uprchlíky	Ženeva/Praha
Evropský soud pro lidská práva	Štrasburk
Výbor pro zabránění mučení	Štrasburk
Vysoký komisař OBSE pro národnostní menšiny	Haag
Úřad OBSE pro demokratické instituce a lidská práva	Varšava
Amnesty International	Praha
Mezinárodní Federace pro lidská práva	Paříž
Mezinárodní helsinská federace pro lidská práva	Helsinky/Praha
Mezinárodní společnost pro lidská práva	Frankfurt
Mezinárodní romská unie	Texas
Mezinárodní výbor Červeného kříže	Ženeva/Praha

5.6 Vězeňská služba

Úkoly vězeňské služby

Mezi úkoly Vězeňské služby České Republiky patří správa a střežení vazebních věznic a věznic pro výkon trestu, odpovídá za dodržování všech zákonem daných podmínek pro výkon vazby nebo trestu odnětí svobody. Vězeňská služba také střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a trestu.

Důležitou součástí činnosti vězeňské služby je soustavné působení na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody takovým způsobem, aby po jejich propuštění mohlo dojít k nekonfliktnímu návratu do společnosti. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Dále vězeňská služba vede evidenci osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody a také provozuje hospodářskou činnost tak, aby osoby ve výkonu trestu mohly být zaměstnávány.

Členění vězeňské služby

Vězeňská stráž střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, střeží vazební věznice a zajišťuje pořádek a kázeň ve věznicích.

Justiční stráž zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů a státních zastupitelství

Správní služba zabezpečuje organizační, ekonomickou, výchovnou a další odbornou činnost

Organizace vězeňské služby

Základními organizačními jednotkami Vězeňské služby jsou generální ředitelství, vazební věznice, věznice a Institut vzdělávání.

Generální ředitelství Vězeňské služby řídí, organizuje a kontroluje činnost ostatních článků organizace Vězeňské služby. Ministr řídí Vězeňskou službu prostřednictvím generálního ředitele, kterého jmenuje a odvolává. Za činnost Vězeňské služby zodpovídá generální ředitel ministři.

Jednotlivé věznice a vazební věznice zřizuje a zrušuje ministr. V jejich čele stojí ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Věznice na území České Republiky

Obrázek 2. Věznice na území ČR, Zdroj: Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.

5.7 Typy věznic

Pravidla pro zařazování do jednotlivých typů věznic stanovuje Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon ve znění pozdějších předpisů. Dále je profilace věznic upravena nařízením generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 16/2006, o vazebních věznicích a profilaci věznic.

Věznice s dohledem

Do věznic s dohledem jsou zpravidla umístěni pachatelé, kterým byl uložen trest za čin spáchaný z nedbalosti a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin.[7]

Věznice s dozorem

Do věznic s dozorem jsou zpravidla umístěni pachatelé, kterým byl uložen trest za trestný čin spáchaný z nedbalosti, ale který již byl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. Dále jsou v těchto věznicích umístěni pachatelé, kterým byl uložen trest za úmyslný trestný čin, kdy doba umístění ve věznici nepřesahuje dva roky a tento pachatel nebyl dosud ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. [7]

Věznice s ostrahou

Do věznice s ostrahou jsou umísťováni pachatelé, kterým byl trest uložen za úmyslný trestný čin a nejsou zároveň splněny podmínky pro umístění do věznice s dozorem nebo se zvýšenou ostrahou. Dále zde může být umístěn pachatel odsouzený za čin spáchaný z nedbalosti, který nebyl umístěn ve věznici s dohledem nebo s dozorem. [7]

Věznice se zvýšenou ostrahou

Do věznice se zvýšenou ostrahou jsou zpravidla umístěni pachatelé, kterým byl uložen trest odnětí svobody na doživotí nebo kterému byl trest uložen jako zvlášť nebezpečnému recidivistovi na nejméně 8 let nebo který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchl z vazby nebo z výkonu trestu.[7]

O zařazení do jednotlivých typů věznic rozhoduje soud při vynesení rozsudku.

Další typy věznic:

Vazební věznice

Vazební věznice slouží pro výkon vazby obviněného. V těchto věznicích mohou být zřízena i oddělení pro výkon trestu. Podmínky v těchto odděleních jsou pak stejné jako v ostatních typech věznic z předchozí kapitoly.

Věznice pro mladistvé

V tomto typu je kladen mnohem větší důraz na omezení negativních účinků izolace mladistvých od společnosti. Uplatňují se individuální způsoby zacházení.**Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Seznam věznic a jejich profilace

Tabulka 3 - Seznam věznic a jejich profilace, Zdroj: Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.

Název	Profilace
Bělušice	věznice s ostrahou
Brno	vazební věznice
České Budějovice	vazební věznice
Drahonice	pobočka věznice Oráčov
Heřmanice	věznice s ostrahou
Horní Slavkov	věznice s ostrahou
Hradec Králové	vazební věznice, oddělení s dozorem
Pouchov	vazební věznice, oddělení s dohledem
Jiřice	věznice s dozorem
Karviná	vazební věznice, pobočka vazební věznice Ostrava
Kuřim	věznice s ostrahou
Liberec	vazební věznice
Litoměřice	vazební věznice
Mírov	věznice se zvýšenou ostrahou
Nové Sedlo	věznice s ostrahou
Odolov	věznice s dozorem
Olomouc	vazební věznice
Opava	věznice s ostrahou
Oráčov	věznice s ostrahou
Ostrava	vazební věznice
Ostrov nad Ohří	věznice s ostrahou
Pardubice	věznice s ostrahou
Plzeň	věznice se zvýšenou ostrahou
Praha - Pankrác	vazební věznice
Praha - Ruzyně	vazební věznice
Příbram	věznice s ostrahou
Rýnovice	věznice se zvýšenou ostrahou
Říčany	věznice s ostrahou
Stráž pod Ralskem	věznice s ostrahou
Valtice	věznice se zvýšenou ostrahou
Vinařice	věznice s ostrahou
Všehrdy	věznice pro mladistvé

5.8 Trest odnětí svobody na doživotí

Tento takzvaný výjimečný trest může být jedním z důvodů přítomnosti seniorů ve věznicích. Senior s výjimečným trestem obvykle zestárl již ve věznici, tudíž jsou pro něho vězeňské podmínky a prostředí důvěrně známé a po případném podmíněném propuštění bude pro něho návrat do standardní společnosti velice obtížný, nebo dokonce nemožný. Problémy jako je sociální izolace, hledání místa ve společnosti a další jsou v takovýchto případech mnohem závažnější, než v případě propuštění standardního vězně.

„Způsob výkonu trestu odnětí svobody na doživotí upravuje § 39a a § 39b trestního zákona, trestní řád, zákon o výkonu trestu odnětí svobody (§ 71 a násl.) a řád výkonu trestu odnětí svobody. Pachatel, jemuž byl uložen výjimečný trest, musí být obligatorně zařazen k jeho výkonu do věznice se zvýšenou ostrahou (§ 39a odst. 2., 3 trest. zák.), tedy do nejpřísnějšího způsobu a režimu výkonu trestu odnětí svobody. Trestní zákon nedává soudu možnost rozhodnout, jako je tomu u jiných trestů odnětí svobody, o zařazení odsouzeného k jeho výkonu do jiného typu vězení ani za použití § 39a odst. 3. V průběhu výkonu trestu odnětí svobody na doživotí je však možné přearadit odsouzeného do mírnějšího typu věznice podle § 39b (soud jej může přearadit pouze o jeden stupeň) a není vyloučeno ani podmíněné propuštění z výkonu trestu. Do mírnějšího typu věznice však nemůže být přearazen dříve než po 10 letech (§ 39b odst. 4 písm. a) trest. zákona).“ [17]

Zde je na místě otázka, zda má mít jedinec odsouzený na doživotí vůbec nějaké právo na podmíněčné propuštění, či zda má věznice plnit pouze jakousi izolační funkci, tedy držet potenciálně nebezpečného jedince stranou od společnosti. Názory na tuto problematiku se různí, avšak dnešní individuální přístup se vzdálenou možností podmíněčného propuštění je spravedlivý pro každého s tímto výjimečným trestem.

„Novelou trestního zákona č. 290/1993 Sb. bylo zavedena možnost soudu v odsuzujícím rozsudku uvést, že se doba výkonu výjimečného trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou pro účely podmíněčného propuštění z výkonu trestu nezapočítává (§ 29 odst. 1 in fine). Žádné pozdější rozhodnutí po pravomocném uložení výjimečného trestu o nezapočítání pro účely podmíněčného propuštění z jeho výkonu není možné, a to ani v případě negativního chování odsouzeného ve výkonu trestu. Jedná se fakultativní zpřísnění a svým charakterem spíše výjimečné, o němž musí být rozhodnuto současně s rozhodnutím o uložení výjimečného trestu. Přínos tohoto ustanovení je diskutabilní. Možnost podmíněčného propuštění z výkonu doživotního trestu je významným motivačním faktorem a zároveň důležitým prostředkem ovlivňujícím resocializaci odsouzených. Neúměrné oddálení šance na znovunabytí svobody tak může působit kontraproduktivně k účelu trestu. Důvodem zavedení této možnosti bylo přesvědčení, že takovým rozhodnutím bude dosaženo ztížení možnosti návratu pachatele z výkonu výjimečného trestu, a současně bude odsouzený motivován k tomu, aby se choval tak, aby dosáhl co nejdříve přearazení do věznice s mírnějším režimem. Je však otázkou, zda není motivace odsouzeného značně oslabena již samotným faktem, že po 10 letech strávených ve věznici se zvýšenou ostrahou jej čeká perspektiva minimálně dalších 20 let.“ [17]

5.9 Vliv poruch osobnosti (psychopatie) na kriminalitu

„Pachatelé nejnebezpečnějších a veřejnost nejvíce vzrušujících trestných činů jsou z velké části psychopaté.“ [24] s. 74

„Každý člověk se více či méně častěji dostává do situací, které na něj kladou značné nároky z hlediska sebeovládání, rozhodování a volby reakcí, přičemž riziko selhání je přímo úměrné stavu osobnosti a úrovni zkušeností či sociální vyzrálosti daného jedince. Platí, že každý člověk je musí nějakým způsobem řešit. Ovšem už neplatí, že každý člověk je vždy schopen jednat a reagovat v intencích společensky vymezených pravidel.“ [24] s. 7

Právě v takovýchto situacích mají jedinci s poruchou osobnosti velkou šanci spáchat trestný čin svým neodpovídajícím jednáním. Tyto případy pak velmi často končí recidivou (68% jedinců). Pokud takto jednající jedinec nezmění v průběhu života své chování, může to vézt až k recidivistovi v seniorském věku. Obvykle se ale tyto lidé nedožívají vysokého (obvykle ani důchodového) věku právě díky jejich stylu života, kde je již od mládí obvykle provází alkohol, drogy a násilí (80% jedinců s psychopatickou poruchou osobnosti bylo odsouzeno za násilné trestné činy)

Zde jsou pro ilustraci uvedeny dva případy kriminálního chování psychopatů:

„ Vyrůstal jsem v normální rodině. S učením jsem neměl problémy. Mám ukončeno devět tříd základní školy. Snížené známky z chování jsem měl často. Dost jsem se pral ze spolužáky, často jsem chodil za školu. Špatný bylo, že mě vyloučili z učiliště, zmlátil jsem tam dva učně, kteří mě naštváli. Alkohol piji od čtrnácti let, mám nařízeno léčení. Už jsem byl i na psychiatrii. Když jsem náhodou nebyl v kriminále, tak jsem chvílkami pracoval jako pomocný dělník. Nikde jsem však dlouho nevydržel. Zavřenej jsem už posedmé. Do dvaceti let jsem měl jen drobné tresty za ublížení na zdraví, krádeže, loupežné přepadení a podobně. Nyní jsem odsouzen za těžké ublížení na zdraví. Šel jsem z hospody, na křižovatce před přechodem zastavilo auto. Když jsem přecházel silnici, byl jsem naštvaný, a tak jsem kopl do toho auta a rozbil mu světlo. Z auta vystoupili dva muži. Neměl jsem na ně náladu a tak jsem jednoho bodl nožem do ramene a druhého do břicha. Pak jsem utekl.“ (z výpovědi šestatřicetiletého muže diagnostikovaného jako polymorfní psychopat s rysy nezdrženlivosti a agresivity, intelekt v pásmu průměru)“ [24] s. 10

„ Jsem již po jedenácté v kriminálu. Většinou za samé blbosti. Nikdy jsem ale nikoho nezabil. Mám za sebou spousty krádeží a podvodů, ze kterých jsem však nemohl zbohatnout. Nejvíc mě štve, že mě vždycky chytili. Pokaždé, když jsem něco provedl, věřil jsem, že to projde. Neprošlo. Asi mám smůlu. To, že jsem zavřenej, mi nevadí, nejvíc na to však doplácí rodina. Lidi jsou však hrozní blbci a to mě provokuje. Ted' sedím zase za jednoho takového magora. Poznal jsem ho v baru. Vůbec jsme se neznali a on se mi pochlubil, že má v kufříku pár zlatých věcí. Když odešel na záchod, tak jsem se mu tam samozřejmě podíval. Vzal jsem si, co se mi líbilo. No řekněte, jestli to nebyl vůl.‘ (výpověď osmatřicetiletého muže, u něhož byla diagnostikována asociální porucha osobnosti, intelekt v pásmu průměru.)“ [24] s. 13

Z příkladů je tedy zřejmé, že tito jedinci se nejsou ve většině případů schopni poučit ze svých předešlých deliktů. Jsou to tedy chroničtí recidivisté. Tito lidé mají tedy značnou šanci, že skončí ve vězení i jako senioři, pokud se dožijí takového věku.

6 Programy zacházení s odsouzenými

Věznice nabízí odsouzeným různé varianty trávení času. Činnosti jsou podmíněny možnostmi věznice a vhodností těchto aktivit pro odsouzeného. Pro každého odsouzeného je stanoven individuální program zacházení. Jde o komplex preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních aktivit, kterých je odsouzený povinen se účastnit nebo které může vykonávat. Základním prvkem programů je pracovní činnost, pokud odsouzený není trvale pracovně nezařaditelný. Nadstavbou jsou potom ostatní aktivity.

Z hlediska seniorů je resocializace obtížně realizovatelná, protože je obecně přijímáno, že s rostoucím věkem se snižuje možnost měnit již strukturovanou osobnost jedince.

Tvorba individuálního programu zacházení vyžaduje spolupráci odborníků z různých oborů, která je vedena za účelem zjištění stavu odsouzeného a zpracování komplexní zprávy, na jejímž základě je tento program zacházení vytvořen. Každému odsouzenému se věnuje lékař, psycholog, speciální pedagog, sociální pracovníce a případně i duchovní. Zpráva pak obsahuje: základní data o odsouzeném, o trestném činu a trestu, informace o případných předchozích činech a trestech, lékařské doporučení, upozornění na omezení a zdravotní rizika vzhledem k pracovní činnosti i ostatním aktivitám, psychologickou charakteristiku, postoj k činu, který odsouzený spáchal. Dále zpráva definuje obtíže a překážky, které budou bránit budoucímu dobrému návratu do společnosti. Tyto překážky se pak snaží odstranit nebo alespoň zmírnit program zacházení. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

6.1 Pracovní aktivity

Práce je nejdůležitějším prostředkem zacházení s odsouzenými (netýká se odsouzených trvale pracovně nezařaditelných). Kromě toho, že pracovní činnost ve vězení rozvíjí pracovní návyky a tím zvyšuje šanci na snadnější návrat do společnosti, má také význam ekonomický, kdy se z výdělku za práci hradí náklady na výkon trestu odnětí svobody a případně další pohledávky (například výživné na děti). Povinnost pracovat upravuje zákon č.169/1999 Sb. O výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon říká, že odsouzený je povinen pracovat, pokud je k práci zdravotně způsobilý. Věznice potom zajišťuje zařazení odsouzeného do práce, která odpovídá jeho zdravotní způsobilosti s přihlédnutím k odborným znalostem, odměňuje odsouzeného za práci a vytváří podmínky pro to, aby odsouzený mohl získat a zvyšovat svoji pracovní kvalifikaci i rozšiřovat svoji všeobecnou informovanost.[3]

Tabulka 4. Zaměstnávání odsouzených v roce 2007, zdroj Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.

Poř. číslo	Vazební věznice a věznice	Průměrný denní počet odsouzených			Reálná zaměstnanost odsouzených v %	Průměrný hodinový výdělek pracujícího odsouzeného v Kč/hod
		Celkem	Zahrnutých v evidenci zaměstnávání	Celkem zaměstnaných		
1	Bělušice	549	473	264	55,88%	32,18
2	Brno	290	110	110	100,00%	30,27
3	Břeclav	149	66	57	86,73%	30,68
4	České Budějovice	134	63	62	97,82%	29,30
5	Drahonice	234	199	105	52,59%	28,79
6	Heřmanice	716	670	290	43,32%	28,79
7	Horní Slavkov	752	684	366	53,54%	23,41
8	Hradec Králové	228	127	102	80,81%	29,05
9	Jiřice	620	407	194	47,62%	29,64
10	Karviná	159	82	58	70,85%	26,73
11	Kuřim	523	464	283	60,97%	31,64
12	Kynšperk nad Ohří	712	606	353	58,31%	23,34
13	Liberec	260	207	137	66,27%	31,62
14	Litoměřice	130	58	36	61,40%	30,04
15	Mírov	371	348	216	62,21%	50,75
16	Nové Sedlo	497	416	182	43,62%	25,97
17	Odolov	317	232	143	61,51%	27,88
18	Olomouc	135	80	69	86,60%	29,03
19	Opava	438	395	266	67,42%	28,17
20	Oráčov	497	457	235	51,35%	21,97
21	Ostrava	216	65	58	88,59%	27,78
22	Ostrov	852	655	275	41,91%	22,73
23	Pardubice	603	402	275	68,56%	31,08
24	Plzeň	1 077	874	421	48,11%	37,09
25	Praha - Pankrác	473	249	231	93,13%	31,42
26	Praha - Ruzyně	251	126	125	99,92%	29,95
27	Příbram	848	587	285	48,50%	25,69
28	Rýnovice	528	501	329	65,81%	26,90
29	Stráž pod Ralskem	885	693	663	95,65%	39,89
30	Světlá nad Sázavou	504	437	284	64,96%	28,54
31	Teplice	40	20	20	99,19%	29,68
32	Valdice	1 093	978	624	63,80%	28,44
33	Vinařice	885	783	239	30,60%	26,96
34	Všehrdy	563	452	283	62,49%	27,19
35	Znojmo	205	102	97	94,63%	27,79
Celkem		16 734	13066	7737	59,21%	29,04

Aktuální článek zveřejněný Vězeňskou službou České republiky poukazuje na snahu udržet zaměstnanost ve věznicích i přes současný špatný stav na trhu práce.

„Vysoká zaměstnanost vězňů je prioritou. PRAHA 27. března (VS ČR) - Zaměstnávání vězňů patří k dlouhodobě preferovaným prioritám Vězeňské služby ČR. I přes současný mírný procentuální pokles, způsobený vysokými přírůstky v počtu vězňů v posledních měsících, se daří udržovat zaměstnanost vězňů vysoko, a to kolem 56 až 57 procent. Vězňové se věnují většinou nejrůznějším dělnickým profesím, kompletují různé elektrospotřebiče, dárkové kolekce, bonboniéry a podobně. Pracují také v nejrůznějších řemeslných a průmyslových provozech na pracovištích ve věznicích nebo mimo ně.“ [22]

6.2 Vzdělávací aktivity

Po návratu odsouzeného z výkonu trestu do běžného života je velmi důležité jak se uplatní v profesní oblasti. V případě, že se mu podaří úspěšně získat práci, je nižší pravděpodobnost recidivy páchání trestné činnosti a návratu do vězení. Ke zvýšení šancí na uplatnění v pracovním procesu slouží program zacházení, kde kromě pracovních aktivit jsou vyvíjeny i aktivity vzdělávací. Důležitou vlastností tohoto získaného vzdělání je to, že z jeho charakteristiky není patrné jeho získání ve vězení.

Vzdělávání je realizované školským vzdělávacím střediskem, v nabídce vzdělávacích aktivit jsou učební obory, základní škola, odborné, všeobecně vzdělávací a jiné kurzy a dále vzdělávání realizované pracovníky oddělení výkonu trestu. Jde o kurzy jazykové, sociálně-právní kurzy, kurzy občanské nauky, kurz základů obsluhy PC. Další možností je vzdělávání v korespondenčních kurzech a v sítí všech typů škol České republiky. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Ze zákona jsou odsouzení zařazení do denní formy studia posuzováni jako odsouzení zařazení do práce.

Kurzy organizované v jednotlivých ŠVS v roce 2004 jsou uvedeny v Příloze 1.

Tabulka 5. Zvyšování kvalifikace odsouzených na středním odborném učilišti. Zdroj: Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.

<i>Druh kvalifikace</i>	ROK			
	2006		2007	
	<i>dospělí</i>	<i>mladiství</i>	<i>dospělí</i>	<i>mladiství</i>
<i>získali střední vzdělání s výučním listem</i>	83	8	94	5
<i>studující *</i>	207	24	212	22
<i>zvýšili si kvalifikaci v kurzech</i>	544	119	521	87
<i>Celkem</i>	834	151	827	114

* *studující - jde o odsouzené, kteří studují v učebních oborech Středního odborného učiliště Vězeňské služby*

6.3 Speciální výchovné aktivity

Speciálními výchovnými aktivitami se podle vyhlášky 345/1999 Sb. o řádu výkonu trestu odnětí svobody rozumí individuální a skupinová speciální pedagogická a psychologická působení vedená kompetentními zaměstnanci, zejména činnost terapeutická (zejména sociální výcvik, psychoterapie, arteterapie, pohybová terapie), sociálně právní poradenství, a trénink zvládnutí vlastní agresivity.

Pardubická věznice má ve své nabídce tyto konkrétní terapeutické programy:

- **Arteterapie**

„arteterapie je léčebný postup, který využívá výtvarného projevu jako hlavního prostředku poznání a ovlivnění lidské psychiky a mezilidských vztahů. Někdy bývá přiřazována k psychoterapii a jejím jednotlivým směrům, jindy je pojímána jako svébytný obor. Obvykle se rozlišují dva základní proudy, a to terapie uměním, v níž se klade důraz na léčebný potenciál tvůrčí činnosti samotné a artpsychoterapie, kde výtvořky a prožitky z procesu tvorby jsou dále psychoterapeuticky zpracovávány.“ [18]

Cíle této aktivity ve věznici jsou: využití výtvarných aktivit ke skupinové interakci, navázání kontaktu a ke komunikaci, redukce napětí a neurotických projevů, uvolnění, rozvoj empatie, potencování tvořivých schopností jedince, sebepoznání, sebeovládání a diagnostika. Obsah a průběh aktivity se skládá z Výběru vhodných odsouzených pro arteterapeutické aktivity, výběru vhodné techniky. Práce probíhá individuálně nebo ve skupinách a skládá se z části kreativní a části diskusní. Využívané metody jsou: prstomalba, technika čmárání, volná kresba, malba, uvolňovací kresba, tématická kresba, autoportrét, konverzační kresba, doplňovaná kresba, štafetová kresba nebo malba, společná kresba nebo malba, skupinová

kresba, kresba oběma rukama, kresba nedominantní rukou, modelování, koláže. Terapie probíhá dvakrát týdně po dvě terapeutické hodiny v arteterapeutickém atelieru. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

- **Relaxační techniky**

Cílem aktivity jsou minimalizace či odstranění nahromaděné tenze, rozvoj kreativity, vlastní angažovanosti, sociálních aktivit, možnost katarze, sebezdokonalení a hlubší sebepoznání. Práce probíhá individuálně, či ve skupinách pod přímým slovním vedením terapeuta, skládá se z části relaxační a z části projekční a je zde možnost využití hudby. Terapie probíhá metodami jako jsou schultzův autogenní trénink (nácvič všech stupňů včetně individuálních formulek), jacobsonova progresivní relaxace, imaginativní techniky, projektivní kresba. Probíhá dvakrát týdně po jednu terapeutickou hodinu v relaxační místnosti. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

- **Dramaterapie**

"Dramaterapie je metoda pomáhající použitím dramatických (divadelních) postupů upravit psychické poruchy, sociální vztahy, důsledky tělesného nebo mentálního postižení. Slouží také k podpoře duševní i fyzické integrace, rozvoji slovní i mimoslovní komunikace a podněcuje osobnostní růst. Patří do širšího chápané arteterapie a těsně souvisí s některými výchovnými postupy, zejména dramatickou výchovou (dramikou)." [19]

Aktivita má cíl projekci vlastních problémů do role a jejich transformaci, rozvoj kreativity, vlastní angažovanosti, sociálních aktivit, možnost katarze, vytváření umělecké skutečnosti a jejím prostřednictvím ovlivnění duševního stavu odsouzených. Obsahem aktivity je: výběr odsouzených, pro které bude divadelní aktivita přínosná, (například pro jedince se specifickými obtížemi v mezilidských kontaktech přináší zlepšení komunikace), vyjádření se prostřednictvím role. Výběr hry, která bude odsouzené stimulovat. Rozdělení rolí, zkoušky, vytváření kulís a kostýmů a konečně vlastní divadelní představení. Tato terapie probíhá metodami verbálně expresivními – využívající mluveného slova, tělesného pohybu, mimiky, gestiky. Pracuje s emotivním nábojem, přebíráním rolí, možností vyjádření se prostřednictvím jiné osoby. Důležitá je také personifikace role. Probíhá dvakrát týdně po dvě terapeutické hodiny v dramaterapeutické místnosti. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

- **Práce s tělem**

Tato aktivita je zaměřená na zlepšení fyzického a psychického stavu, minimalizaci či odstranění nahromaděné tenze, rozvoj kreativity, vlastní angažovanosti, je zde možnost katarze a také diagnostiky a autodiagnostiky. Probíhá individuálně, či ve skupinách pod přímým slovním vedením terapeuta a možností využití hudby a výtvarných technik. Projevuje se zde minimalizace psychosomatických obtíží, jejich redukce, nácvik ovládnání mechanismů. Aktivita přispívá k rozvoji jemné motoriky a zlepšení koordinace. Probíhá formou cvičení zaměřených na snižování a zvyšování svalového tonu, práce s tenisovými míčky a jinými vhodnými pomůckami. Další zaměření je na posilování jednotlivých svalových skupin, jejich zapojování a uvolňování s efektem v psychické rovině, dechová cvičení – např. plný jógový dech, cílená dechová cvičení spojená s vizualizací a projekcí. Probíhá dvakrát týdně po jednu terapeutickou hodinu v relaxační místnosti. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

- **Ergoterapie**

„Ergoterapie je profese, která prostřednictvím smysluplného zaměstnávání usiluje o zachování a využívání schopností jedince potřebných pro zvládnání běžných denních, pracovních, zájmových a rekreačních činností u osob jakéhokoli věku s různým typem postižení (fyzickým, smyslovým, psychickým, mentálním nebo sociálním znevýhodněním). Podporuje maximálně možnou participaci jedince v běžném životě, přičemž respektuje plně jeho osobnost a možnosti. Pro podporu participace jedince využívá specifické metody a techniky, nácvik konkrétních dovedností, poradenství či přizpůsobení prostředí. Pojmem „zaměstnávání“ jsou myšleny veškeré činnosti, které člověk vykonává v průběhu života a jsou vnímány jako součást jeho identity. Primárním cílem ergoterapie je umožnit jedinci účastnit se zaměstnávání, které jsou pro jeho život smysluplné a nepostradatelné.“ [20]

Cíle této terapie ve věznici jsou: rozvoj schopností, dovedností a návyků, redukce napětí a neurotických projevů, potencování tvořivých schopností jedince, prostor pro rozvoj vlastní kreativity, sebepoznání, sebeovládání a diagnostika. Aktivita využívá pozemky v prostorách věznice pro rekultivaci půdy, navezení nové zeminy a zasetí trávy, následuje výběr vhodných rostlin a keřů, osázení pozemku, příp. možnost vytvoření skalky. Terapie probíhá jednou týdně po tři terapeutické hodiny na pozemcích areálu věznice a v arteterapeutickém ateliéru **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

- **Rukodělné techniky**

Tyto techniky mají za cíl osvojení si dovedností vybraných rukodělných technik, seznámení se historií tradičních řemeslných technik, práci s materiály, jejich využití a možnosti zpracování. Také využití přírodních materiálů a jejich zpracování. Terapie napomáhá k rozvoji osobnosti, zvyšování sebevědomí, seberealizaci a estetizaci prostředí. Probíhá seznámení s vybranými rukodělnými technikami, výkladem teorie k jednotlivým technikám, seznámením s materiály, pracovními postupy a pomůckami. Součástí rukodělných technik je však i práce s odbornou literaturou, dodržování pracovních a technologických postupů. Vybrané rukodělné techniky jsou: drátování, pletení z proutí, práce s keramickou hlinou, zpracování přírodních materiálů (sláma, šustí, kamínky, tráva apod.), textilní techniky (batikování, tkaní na rámu, patchwork, ruční i strojové šití), technika linorytu, malba na sklo, koláže za využití různorodých materiálů, dřevořezba a další práce souvisící se zpracováním a využíváním dřeva (zhotovování drobných hraček, dárkových i užitkových předmětů). Vězni pracují samostatně i kolektivně. Součástí terapie jsou také odborné výklady a instruktáže, praktické ukázky technik. Sebevzdělávání za využití odborné literatury a vlastní tvořivá činnost. Probíhá jednou týdně po dvě terapeutické hodiny v ergoterapeutické místnosti pardubické věznice. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

- **Keramická dílna**

Aktivita umožňuje osvojení základních poznatků o zpracování keramické hlíny vč. pálení a glazování, samostatnou tvůrčí činnost, kultivaci osobnosti, estetizaci prostředí, uvolnění a relaxační efekt. Obsahem činnosti je seznámení se s historií, používanými technikami a hlavními druhy keramiky, dále také suroviny, jejich příprava a zpracování, keramické pomůcky a jejich použití, vytváření a modelování nádob a postav, točení na hrnčířském kruhu, formování a lití do forem, dále glazury, jejich druhy a způsob nanášení. Terapie probíhá individuálně po skupinové instruktáži s využitím škály možností vytváření nádob (z plátu, modelování v ruce, hliněné válečky, točení na kruhu). Výrobky se využívají k estetizaci prostor – skupinová práce. Probíhá jednou týdně po dvě terapeutické hodiny v keramické dílně. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Obrázek 3. Výrobky odsouzených, zdroj: [31]

6.4 Zájmové aktivity

V rámci zájmových aktivit jsou vězni rozděleni do jednotlivých výchovných kolektivů, kde mohou rozvíjet své schopnosti a dovednosti. Tyto aktivity jsou často vedeny vychovateli a pedagogy volného času. Jedná se například o sportovní kroužky, šachový kroužek, hudební kroužek, jazykový kroužek, kroužek akvaristiky a podobně. Zde záleží na možnostech každé věznice, jaké kroužky může vězňům nabídnout. Věznice jsou ze zákona povinny využívat co nejširší metody, formy a prostředky, které vyžadují aktivní spolupráci odsouzených.

6.5 Oblast utváření vnějších vztahů

V celém průběhu výkonu trestu ale především v době před propuštěním z vězení je důležité, aby se odsouzený aktivně připravoval na další život mimo vězení. Činnosti, které tato příprava zahrnuje, jsou hlavně udržení a posílení vztahů s blízkými, vyřízení všech potřebných dokladů potřebných pro komunikaci s úřady a zejména s úřadem práce a navázání případných kontaktů s charitativními organizacemi. Ve všech těchto činnostech pomáhá odsouzenému přiřazená sociální pracovnice. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Pro posílení vztahů s vnějším prostředím a snadnějšímu návratu do společnosti je odsouzeným umožněno půjčování knih z knižního fondu vězení a na vlastní náklady si může také objednat další knihy, noviny a časopisy.

6.6 Výstupní oddělení věznice

„Dle zákona se tato oddělení zřizují ve věznicích všech typů výkonu trestu. Jsou zde umíst'ování odsouzení 6 měsíců před propuštěním, a jejichž trest odnětí svobody je delší než 3 roky nebo ti, jejichž sociální situace to vyžaduje. Při umíst'ování do tohoto oddělení hraje významnou roli princip dobrovolnosti a motivace odsouzeného.“ [28]

V případě vězňených seniorů se nabízí dvě situace.

První možností je senior, který má dlouhodobý trest odnětí svobody. Tento jedinec již dlouhou dobu není součástí běžného života a za dobu pobytu ve věznici se společnost tak, jak jí znal jedinec dříve, značně změnila. Tento senior má tedy velice těžké postavení a musí se mnoho věcí naučit, což vzhledem k obtížným změnám jedince ve stáří není snadné. Bez cizí pomoci na svobodě bude ve značné nevýhodě.

Druhou skupinu tvoří senioři s trestem na kratší období, kteří se nemusí tolik přizpůsobovat. Ale také sem můžeme zařadit seniory recidivisty, kteří tímto oddělením prošli v minulosti již mnohokrát, ale oddělení na ně nemělo (a pravděpodobně opět nebude mít) správný vliv.

Avšak z výzkumu provedeného Jiřim Treglerem v roce 2006 vyplývá, že:

„Ve skupině seniorů subjektivně uvádí 30 odsouzených z celkového počtu 42 své rodinné zázemí jako dobré. Popisují kontakt s manželem, druhem, dětmi, vnoučaty. V procentuálním vyjádření uvádí 71,4 % odsouzených seniorů své rodinné zázemí jako dobré.“ Standardní odsouzení označili svoje rodinné zázemí za dobré pouze v 58,3% případů. Odsouzení senioři mají tedy statisticky lepší rodinné podmínky, což může být překvapující. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Tito vězňení senioři, kteří mají dobré rodinné vztahy, budou mít tedy případné propuštění na svobodu a s ním spojené starosti značně ulehčené.

Zde platí pravidlo, že dlouhodobě trestaní mají menší vazby na rodinu atd. Tedy ti, kdo by po propuštění potřebovali nejvíce pomoci se znovunavrácením do společnosti, jí mají statisticky nejméně.

„Na výstupním oddělení platí volnější režim a speciální program zacházení. Dominují zde aktivity:

Samoobslužné – zvládání základních hygienických potřeb, domácí práce, domácí rozpočet atd.

Speciálně výchovné – sociální výcvik, kurz právní, společenský, rodinná a dopravní výchova, programy pro nezaměstnané atd.

Extramurální – nákupy návštěv kulturních akcí (vždy s přihlédnutím k bezpečnostním rizikům).“ [28]

6.7 Vězeňská duchovní služba

Dalším činitelem, který by měl pozitivně působit na odsouzené je vězeňská duchovní služba. Duchovní péče je zajišťována současně profesionálními vězeňskými kaplany, kteří jsou zaměstnanci VSČR a také dobrovolnými duchovními, kteří docházejí do věznice ve svém volném čase.

Z vyjádření mnohých vězeňských duchovních a z výzkumu provedeného v pardubické věznici v letech 2000 – 2005 (Kocanda, M.: Výzkumné šetření – zájem odsouzených o duchovní službu ve Věznici Pardubice. Interní materiál Věznice Pardubice 2006.) vyplývá, že zájem seniorů o duchovní službu je podstatně větší, než zájem ostatních odsouzených. Konkrétně v pardubické věznici je to: 50% seniorů má zájem o duchovní službu, u standardních odsouzených má zájem pouze 20% vězňů **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

„Obecně můžeme rozdělit duchovenskou práci ve věznici na:

- a) rozhovory,
- b) bohoslužebná shromáždění,
- c) jiné aktivity.

Rozhovory představují základní pilíř duchovenské práce se seniory. Z výzkumu prováděného Škodou (2005) vyplynulo, že mezi odsouzenými jsou právě osobní rozhovory vnímány jako nejpotřebnější součást kontaktů s duchovním. Stejný výzkum prokazuje, že odsouzení nepocítují zásadní rozdíl mezi dobrovolnými duchovními a profesionálními kaplany vězeňské služby. O rozhovory s duchovním projevují zájem jak senioři, kteří se již před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody hlásili k nějakému náboženskému vyznání tak i ti, kteří jsou bez vyznání. Odsouzený senior, který má zájem o návštěvu duchovního, dá najevo svůj úmysl většinou tím, že vyplní a svému vychovateli odevzdá tzv. „žádanku“ o

rozhovor s duchovním (kaplanem). Na rozdíl od „žádanek“ určených ostatním odborným pracovníkům věznice, nemusí odsouzený uvádět důvod své žádosti. Příslušný vychovatel zajistí předání kaplanovi věznice. Bohoslužebná shromáždění jsou ve věznicích realizována zpravidla na ekumenickém principu, na organizaci bohoslužeb se podílí zástupci více církví.“

Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.

Duchovní může například zastávat funkci jakéhosi neoficiálního „ombudsmana“. Častokrát se odsouzení senioři obracují se svými podněty právě k duchovnímu, který může v některých případech tyto podněty využít při svých konzultacích s vedením věznice. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

6.8 Přizpůsobení plánu zacházení potřebám seniorů

Dosavadní Zjištění ukazují, že plán zacházení s odsouzenými seniory je věcí přísně individuální a do značné míry je tento plán ovlivnitelný samotnými i samotnými seniory, jejich zájmy a prioritami a tudíž maximálně přizpůsoben pro co nejlepší možný resocializační účinek.

Vzhledem k rozdílnému fyzickému ale i psychickému stavu každého jedince je také značně rozdílný způsob, kterým tito jedinci tráví svůj čas ve vězení. Nelze tedy tyto jedince brát jako celek a při zkoumání jejich potřeb je brát individuálně, případně diferencovat do skupin dle hlavních společných znaků (například: úroveň vzdělání, fyzické schopnosti, kriminální zkušenosti)

Nelze v žádném případě tvrdit, že by těmto seniorům nebyla s současné době věnována pozornost a úsilí ze strany vězeňské služby, je tomu právě spíše naopak. Obzvláště s přihlédnutím k jejich relativně nízkým počtům oproti ostatním odsouzeným je nabídka veškerých aktivit obstojná. V budoucnu, s dalším nepochybným rozvojem gerontologiky a gerontopedagogiky by se však mohla ještě rozšířit nabídka vzdělání pro seniory, konkrétně například o vysokoškolské studium.

V případě pokračování současné tendence neustálého vývoje a zavádění nových změn a poznatků do výkonu trestu odnětí svobody, lze přizpůsobení plánu zacházení s odsouzenými seniory považovat za dostačující a uspokojivé.

7 Statistické údaje

7.1 Dlouhodobé statistiky počtu seniorů ve výkonu odnětí svobody

Počty odsouzených seniorů ve výkonu trestu odnětí svobody v letech 1990 až 2006 zobrazuje následující tabulka. Údaje z některých let nejsou běžně dostupné, avšak i přes to je vidět stoupající tendence jak v absolutním tak i relativním počtu odsouzených seniorů. Další důležitou informací je skutečnost, že v roce 1995 se také změnil způsob zařazování do věkových kategorií, do tohoto roku jsou věkové kategorie 61+, od roku 1996 jsou 60+.

Tabulka 6. Počet seniorů ve výkonu trestu, zdroj: Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.

Rok	Odsouzení 60+		Celkem odsouzených
	Absolutní počet	Relativní počet	Všechny věkové kategorie
1990	25	0,62%	4059
1995	54	0,47%	11508
1998	67	0,45%	14942
1999	72	0,45%	16126
2000	74	0,48%	15571
2001	82	0,56%	14737
2002	96	0,62%	15571
2003	103	0,74%	13868
2004	142	0,94%	15074
2005	143	0,89%	16077
2006	220	1,36%	16179
2007	296	1,78%	16647

7.2 Věkové složení obviněných k 31.12.2007

Tabulka 7 věkové složení obviněných k 31.12.2007. Zdroj: Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.

Věk	Stav k 31.12.2007			
	Muži	Ženy	Celkem	%
do 16 roků	3	0	3	0,13%
od 16 do 17 roků	6	0	6	0,27%
od 17 do 18 roků	24	1	25	1,11%
od 18 do 21 roků	128	2	130	5,77%
od 21 do 25 roků	271	19	290	12,87%
od 25 do 30 roků	407	25	432	19,17%
od 30 do 40 roků	744	44	788	34,96%
od 40 do 50 roků	376	38	414	18,37%
od 50 do 60 roků	126	11	137	6,08%
od 60 do 70 roků	22	3	25	1,11%
nad 70 roků	3	1	4	0,18%
Celkem	2 110	144	2 254	100,00%

7.3 Věkové složení odsouzených k 31.12.2007

Tabulka 8 věkové složení odsouzených k 31.12.2007. Zdroj: Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.

Věk	Muži	Ženy	Celkem	%
do 16 roků		0	0	0,00%
od 16 do 17 roků		0	0	0,00%
od 17 do 18 roků	11	0	11	0,07%
od 18 do 21 roků	270	7	277	1,66%
od 21 do 25 roků	1 851	81	1 932	11,61%
od 25 do 30 roků	2 973	161	3 134	18,83%
od 30 do 40 roků	5 615	283	5 898	35,43%
od 40 do 50 roků	3 390	206	3 596	21,60%
od 50 do 60 roků	1 408	95	1 503	9,03%
od 60 do 70 roků	261	19	280	1,68%
nad 70 roků	13	3	16	0,10%
Celkem	15 792	855	16 647	100,00%

Absolutní počet odsouzených seniorů 60+ ke dni 31.12.2007 je **296** odsouzených, z toho 22 žen. Odsouzení 60+ tvoří 1,78% z celkového počtu všech odsouzených.

Zde byl opět zaznamenán nárůst poměru odsouzených 60+ oproti r. 2006 a to o 0.42% na 1.78% v r. 2007

11. 2. 2009 byl počet všech odsouzených vězňů v Č.R. 18618. Nelze bohužel dohledat věkové rozdělení.

7.4 Důvody odnětí svobody u seniorů

„Značně zjednodušeně je možné říci, že se ve výkonu trestu můžeme setkat se dvěma kategoriemi seniorů. První skupina představuje recidivisty, kteří za sebou mají pestrou kriminální kariéru, která se protáhla až do stáří a druhá skupina je tvořena starými lidmi, u nichž je možno vnímat spáchání trestného činu jako jednorázový exces.“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Oficiálně nejsou zveřejněny žádné statistiky týkající se trestných činů páchaných seniory. Jedna z možností jak se ocitne senior ve věznici je například vleklý soudní proces, případně odsouzení za značně dávné provinění – například procesy s komunistickými funkcionáři.

Avšak dle výzkumu provedeného Jiřím Treglerem v roce 2006, bylo pouze 10 seniorů, tedy 23,8% z celkového počtu 42 seniorů odsouzeno za násilný trestný čin. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

„Mezi odsouzenými seniory se nachází menší množství odsouzených pro násilnou trestnou činnost (např. vražda, loupež, znásilnění apod.) než je tomu u ostatních odsouzených. Jedním z důvodů může být horší fyzická kondice starších lidí, která je často pro spáchání násilné trestné činnosti vyžadována.“ **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

8 Prevence kriminality

Prevence kriminality je důležitá součást povědomí občanů a to v každém věku. Je dobré vědět, co se stane, pokud se jedinec v dané situaci rozhodne jednat protiprávně. Toto vědomí může často zabránit kriminalitě a následně právním následkům.

8.1 Návštěva věznice, jako prevence kriminality

Součástí účinné prevence kriminality je názorná ukázka, či zažití „na vlastní kůži“ následků svého protiprávního jednání. Prevence je nejúčinnější pokud se osobnost teprve vyvíjí a proto spolu spolupracují některé školy a věznice za účelem pořádání exkurzí žáků do věznic. Takováto zkušenost se obvykle natrvalo uloží do paměti.

„Odborní zaměstnanci oddělení výkonu trestu Věznice Rýnovice již dlouhodobě spolupracují se školami a formou přednášek a následných exkurzí do věznice posilují právní vědomí mládeže. V rámci tohoto působení upozorňují a poukazují na možné následky nesprávných životních rozhodnutí.“ [25]

Prevenčí kriminality se zabývá i občanské sdružení PRAK – sdružení pro prevenci kriminality, které mimo jiné, organizuje ve spolupráci se školami exkurze do věznice v Plzni. Takto popsaly exkurzi v učitelských novinách

„Pan učitel JAROSLAV MEVALD je evidentně příznivcem zážitkové pedagogiky. Jede se žáky Základní školy Laudova, nacházející se v pražských Řepích, do věznice počtvrté a již vyzoroval, že pro daný účel pošmourné počasí působí na duše dospívajících dětí vhodněji než modrá obloha se sluncem. Rozjásaná nálada není zrovna žádoucí. Cílem akce je totiž ukázat svět na druhé straně mříží bez obalu. Nejde však o žádnou reality show, ale o něco podobného jako když protidrogoví preventisté vyprávějí mládeži o životě narkomanů. Cílem není ale ani zastrašovat. Stejně jako není vhodné ukazovat žákům jen rozpíchané žíly feťáků, je zavádějící zplošťovat obraz života ve věznici pouze na záběry z vycházkového dvorku odděleného mřížemi a pletivem od svobody. Většina moderních preventistů ctí jednu z hlavních zásad: Necht' se mladý, ještě šikmou plochou nedeformovaný člověk seznámí co nejdříve se skutečností a sám na sebe vezme zodpovědnost a rozhodne se: Chci skutečně fetovat? Stojí mi za to krást nebo loupit, či dokonce prosazovat své momentální omezené potřeby třeba i se zbraní v ruce?“ [26]

„Myslím si, že na rozdíl od filmu nebo televize až návštěva věznice žákům jednoznačně ukáže, co všechno může člověka čekat, když porušuje zákon,“ říká Jaroslav Mevald, který na škole mimo jiné působí jako výchovný poradce. „Jsem přesvědčen, že takovýto silný zážitek může odradit od páchání trestné činnosti. Jako přítomnost při pitvě silného kuřáka již odradila některé lidi od dalšího kouření. Navíc si děti mohou také mnohem lépe uvědomit význam hodnot, jako jsou svoboda a soukromí.“ [26]

Tato metoda je efektivní a měla by být nadále rozšiřována o další školy.

8.2 Další způsoby prevence kriminality

Občanské sdružení prak ve svém projektu „Prevence kriminality a sociálně patologických jevů.“ dále pořádá tyto aktivity:

Beseda o trestní odpovědnosti pro 6. a 7. třídu (2x45min) I. a II. Díl, Rizika nadměrného pití alkoholu a kouření, Besedy o problematice menšin a rasismu (2x45min), Sebeobrana s praktickou ukázkou, Návštěva Muzea 3.odboje s výkladem + prohlídka tábora Vojna u Příbrami, Exkurze do Lidic, Exkurze do Terezína, Seznámení se sektami a hlavními náboženskými směry, První pomoc (zásady poskytnutí pomoci pro 2. stupeň ZŠ), Exkurze do PL Bohnice (s přednáškami na téma psychiatrie, závislosti a sex. deviace)

Ministerstvo vnitra České republiky podporuje prevenci kriminality svojí koncepcí formou vypracované metodiky a systémem dotací pro jednotlivé kraje.

Do kapitoly prevence kriminality můžeme zařadit také následující odborný seminář

„Ve čtvrtek 6. listopadu uspořádala Katedra věd o výchově Filozofické fakulty Univerzity Pardubice společně s Věznicí Pardubice první ročník odborného semináře K aktuálním otázkám penitenciární a postpenitenciární práce. Hlavní referát přednesl Dr. Bohuslav Burkiewicz, expert Rady Evropy pro oblast vězeňství, který se zamyslel nad filozofickými východisky trestu odnětí svobody a nad evropským kontextem vězeňství. S dalšími koreferáty vystoupili PhDr. Jiří Tregler, ředitel Věznice Pardubice, Mgr. Bohdan Pivoňka, hlavní kaplan VS ČR, Renata Balcarová, předsedkyně o.s. Vězeňská duchovenská péče, Mgr. Jan Mandys, asistent Fakulty ekonomicko správní a PhDr. Martin Kocanda, asistent pořadající katedry a právník pardubické věznice. Semináře se zúčastnilo cca 25 osob z institucí majících profesní vztah k dané problematice a z řad studentů místní univerzity. Záměrem pořadajících je i v dalších letech navázat na toto setkání a uspořádat další ročníky.“ [30]

9 Sociální a finanční situace trestaných seniorů

9.1 Podmínky starobního důchodu pro uvězněné seniory

Odsouzení senioři starší 65 let mají právo na starobní důchod, pokud splňují podmínky, které ukládá zákon o důchodovém pojištění. Trestaní senioři mají tedy stejné platové podmínky, jako senioři na svobodě.

Přesto, že jsou senioři ve věznicích ze zákona finančně zajištěni, dle práce a výzkumu V. Rešlové: „Mladší důchodci obvykle chtějí pracovat“ [13]

„Důchodcům ve výkonu trestu odnětí svobody se z jejich důchodu provádí srážky na úhradu nákladů výkonů vazby. Srážka z důchodu se provede až do výše 50 %, nejvíce však do částky 1500 Kč měsíčně“ [13]

9.2 Společenský status a finanční situace uvězněných seniorů

Příjem většiny pracujících vězňů je cca 4500 Kč měsíčně, průměrný starobní důchod v Č.R. v lednu 2009 dosahuje výše cca 10 000 Kč. Běžný senior ve vězení má tedy měsíčně příjem více než dvakrát vyšší než pracující vězeň. Zatímco senior na svobodě má společenský status chudší vrstvy, senior ve věznici má status naopak vrstvy bohatší. Ekonomická situace seniorů ve výkonu trestu odnětí svobody z hlediska finančního zabezpečení je tedy více než dobrá. [8]**Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

„Podle statistiky GŘ VS ČR náklady na den na jednoho vězně činily v roce 2006 průměrně 872,27 Kč.“ [23]

„Náklady výkonu vazby a výkonu trestu. Obviněný, pokud byl pravomocně uznán vinným, je povinen zaplatit státu za každý den strávený ve vazbě 45 Kč na náklady výkonu vazby. Odsouzený, pokud pracuje, platí z čisté pracovní odměny 40 % na náklady výkonu trestu, maximálně však 1500 Kč za kalendářní měsíc, tj. asi 50 Kč za den.“ [23]

Náklady výkonu trestu jsou tedy mnohonásobně vyšší, než úhrada nákladů na výkon trestu ze strany vězně. Částka 50 Kč na den je spíše symbolická, neboť odsouzený kryje náklady na výkon trestu ze svých prostředků nejvýše necelé 2 dny v měsíci. Zbývajících zhruba 25000 Kč na měsíc na odsouzeného platí stát.

V případě, že je odsouzený senior zařazen do terapeutického programu s hodinovou dotací alespoň 21 hodin týdně, je osvobozen od povinnosti platit náklady výkonu trestu (tyto náklady jsou maximálně do výše 1500 Kč za měsíc) a ze starobního důchodu se mu tedy nestrhává nic

V rámci práce byl proveden rozhovor s M. Novákovou, bývalou vychovatelkou v Pardubické, (tehdy ještě ženské) věznici.

Dle její výpovědi byla věznice pro některé vězeňkyně v seniorském věku spíše jakýmsi sociálním ústavem, případně domovem důchodců. Pro tyto staré vězeňkyně byl život na svobodě pro své stáří obtížný a mnohdy se o sebe nedokázaly samy postarat a neměly nikoho, kdy by se o ně staral. Pobyt ve věznici jim nevadil, spíše naopak vyhovoval! Nedocházelo zde k jejich sociální izolaci atd.

Tento model se jistě nedá vztahovat na všechny seniory ve vězení, ale u některých (jistě i u mužů) tomu tak pravděpodobně je i dnes.

Tento přístup není specifikem pouze pro seniory. Někteří standardní odsouzení (zde se jedná spíše o recidivisty, případně psychicky narušené jedince) ve svých výpovědích uvádějí podobné formulace jako například:

„Že mě zavřeli je mi jedno. Nemám zaměstnání, nemám kde bydlet, nemám přátele, nemám nikoho blízkého, a tak je mi ve vězení líp. Alespoň se o mě někdo stará“ [24] s. 11

„Za pár měsíců mě propustí. Vůbec nevím, co bude. Rodina mě odepsala. Snad seženu nějakou ubytovnu. Pokud se vrátím zpátky, vůbec mi to nebude vadit.“ [24] s. 11

10 Závěr

Vzhledem k neustálému stárnutí populace, tedy zvyšování počtu seniorů ve společnosti dochází také již dlouhodobě ke stálému růstu počtu seniorů ve věznicích. Tak, jako se musí v návaznosti na tento jev dnešní společnost přizpůsobovat a také předem připravovat na probíhající společenské změny, musí se připravovat a přizpůsobovat i vězeňská služba a vězeňský systém České republiky.

Hlavním cílem práce bylo zjistit, na kolik je třeba upravit plán zacházení s odsouzenými seniory, případně na kolik už upraven je. Na základě zjištěných informací je možné říci, že plán zacházení s odsouzenými seniory se ve velké míře individuálně upravuje právě přímo pro potřeby seniorů a to konkrétně pomocí nabídky rozličných aktivit přímo určených pro seniory. Při zachování současného vývoje a inovací v této oblasti, je tedy plán zacházení upraven dostatečně. Budoucí inovace by mohla spočívat například právě v zavedení univerzity třetího věku, realizované některou z univerzit, pro seniory ve výkonu trestu odnětí svobody

Dalším dílčím cílem bylo zjistit sociální postavení seniorů ve věznicích. Toto postavení můžeme také vzhledem k jejich dobré finanční situaci považovat za dobré. Na základě získaných informací je možné říci, že dlouhodobý výchovný a resocializační vliv vězení na seniory není možné alespoň u většiny případů potvrdit. Vztah odsouzených seniorů k vězení je poněkud lepší než u standardních odsouzených a senioři nejsou problémovou skupinou vězňů, naopak se snaží s personálem věznice vycházet. Cíle práce se tedy podařilo realizovat, i když v některých případech bylo jistou obtíží nedostačující množství publikované literatury na toto téma.

Seznam použité literatury

- [1] *Statistická ročenka české republiky 2008* [online]. 2009 [cit. 2009-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/kapitola/10n1-08-2008-2500>>.
- [2] TREGLER, Jiří. *Senioři ve výkonu trestu odnětí svobody*. [s.l.], 2007. 168 s. Bakalářská práce.
- [3] Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů
- [4] Řád výkonu trestu odnětí svobody - vyhláška č. 345/1999 Sb.
- [5] *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2007 [cit. 2009-01-12]. Dostupný z WWW: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=460>.
- [6] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II., Dospělost a stáří*. [s.l.] : [s.n.], 2007. 464 s.
- [7] Zákon 140/1961 Sb. Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- [8] *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2009 [cit. 2009-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/5701>>.
- [9] *Seznam věznic v ČR a jejich profilace* [online]. 1999 [cit. 2009-02-02]. Dostupný z WWW: <<http://trestni.juristic.cz/35611/clanek>>.
- [10] zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- [11] *Probační a mediační služba české republiky* [online]. 2009 [cit. 2009-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.pmscr.cz/scripts/index.php>>.
- [12] *Důchody.cz* [online]. 2005 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.xn--starobn-eza.duchody.cz/>>.
- [13] REŠLOVÁ, Veronika. *Vězeňský systém v české republice - život za vysokou zdí*. [s.l.], 2005. 48 s. Univerzita Pardubice. Bakalářská práce.
- [14] *ABZ slovník cizích slov* [online]. 2005 [cit. 2009-02-28]. Dostupný z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/geragogika>>.

- [15] GÁLLOVÁ, Vladimíra. *Fenomén stáří*. [s.l.], 2006. 50 s. Bakalářská práce.
- [16] *Socioweb.cz* [online]. 2008 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php>>.
- [17] MUŠKA, Ivo. *Trest odnětí svobody na doživotí*. [s.l.], 2008. 96 s. Masarykova univerzita Brno. Diplomová práce.
- [18] *Česká arteterapeutická asociace* [online]. c2005 [cit. 2009-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.arteterapie.cz/>>.
- [19] *Dramaterapie* [online]. c2007 [cit. 2009-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.dramaterapie.atlasweb.cz/dramaterapie.htm>>.
- [20] *Česká asocoace Ergoterapeutů* [online]. c2008 [cit. 2009-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://ergoterapie.cz/Page.aspx?PageID=1>>.
- [21] MÜHLPACHR, Pavel. *Schola Gerontologica*. [s.l.] : [s.n.], 2005. s. 7.
- [22] *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2004 [cit. 2009-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1073>.
- [23] BAJCURA, Lubomír. Finanční záležitosti týkající se vězňů. *České Vězeňství*. 1.1.2007, č. 2, s. 38. Dostupný z WWW: <http://ad.vscr.cz/news_files/CV200702.pdf>.
- [24] NĚMEC, Jiří. *Psychopatie a kriminalita*. [s.l.] : [s.n.], 1993. s. 74.
- [25] ŠTRYNCL, Martin. Návštěva věznic jako prevence kriminality. *České Vězeňství*. 1.1.2007, č. 1, s. 23. Dostupný z WWW: <<http://ad.vscr.cz/vscr/casopis/CV200701.pdf>>.
- [26] CO JE TO VLASTNĚ KRIMINÁL?. *Učitelské noviny*. 1.1.2007, č. 9, s. 12-13.
- [27] *PRaK - Sdružení pro prevenci kriminality* [online]. c2007 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://prak.com.cz/index.php?kategorie=1a>>.
- [28] TOMANOVÁ, Jana. *Analýza opatření podporující reintegraci osob propuštěných z výkonu trestu do společnosti*. [s.l.], 2008. 56 s. Masarykova univerzita Brno. Bakalářská práce.

- [29] *Věznice Pardubice* [online]. 2005 [cit. 2009-03-23]. Dostupný z WWW:
<http://pardubice.vscr.cz/clanky/?cl_id=37>.
- [30] *Věznice Pardubice* [online]. 2008 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW:
<http://pardubice.vscr.cz/clanky/?cl_id=58>.
- [31] *Věznice Pardubice* [online]. 2008 [cit. 2009-03-22]. Dostupný z WWW:
<http://pardubice.vscr.cz/clanky/?cl_id=56>.

Příloha 1

Kurzy organizované jednotlivými ŠVS

(pro rok 2004)

ŠVS Název kurzu	Doba trvání kurzu	Celkem hodin	Průměrný počet žáků	Získali doklad o absolvo- vání	Druh dokladu
Opava		520	54	40	
Dělník v elektrotechnice	3 měsíce	260	28	17	osvědčení
Zámečnické práce	3 měsíce	260	26	23	potvrzení
Pardubice		2073	103	84	
Základní škola 1.- 5 ročník	10 měsíců	750	14	7	vysvědčení ZŠ
Praktická rodinná škola I	5 měsíců	400	11	10	potvrzení
Praktická rodinná škola II	5 měsíců	370	14	12	potvrzení
Plzeň		2640	89	69	
Natěrač - lakýrník	4x10 týdnů	1000	36	35	potvrzení
Natěrač lakýrník II	10 týdnů				vysvědčení z kurzu
Natěrač lakýrník III	10 týdnů				vysvědčení z kurzu
Kurz základní školy	10 měsíců	80	4	-	-
Kurz pro doplnění zákl. vzdělání	10 měsíců	400	18	18	vysvědčení z kurzu
Němčina	10 měsíců	80	10	-	-
Čeština pro cizince	10 měsíců	80	5	-	-
Dělník v elektrotechnice	2x5 měsíců	1000	16	16	potvrzení
Rýnovice		1042	124	56	
Přípravný kurz pro ŠVS	3 týdny	42	50	-	-
Základy výpočetní techniky	2 měsíce	160	28	27	osvědčení
Kurz pro doplnění zákl. vzdělání	9 měsíců	650	27	11	vysvědčení z kurzu
Kurz CNC obrábění	3 měsíce	190	19	18	osvědčení
Valdice		2556	149	70	
Přípravný kurz	1 měsíc	16	29	-	-
Kurz pro doplnění zákl. vzdělání	10 měsíců	426	20	11	vysvědčení
Brusič skla	10 měsíců	1102	8	7	potvrzení
Základy výpočetní techniky	2 měsíce	160	27	21	potvrzení
Knihář	5 měsíců	324	23	16	potvrzení
Čeština pro cizince	5 měsíců	68	6	-	-
Malíř - natěrač	5 měsíců	324	18	11	potvrzení
Němčina	10 měsíců	136	18	4	-

Všehrdy		5808	75	44		
Stavební výroba	5 měsíců	800	11	9	osvědčení o rekvalifikaci	
Květinářské a zelinářské práce	5 měsíců	800	12	7	osvědčení o rekvalifikaci	
Kovářský kurz	5 měsíců	800	3	1	osvědčení	
Strojírenská výroba	5 měsíců	800	5	4	osvědčení o rekvalifikaci	
Tepelné zpracování kovů	5 měsíců	800	5	3	osvědčení	
Zpracování dřeva	5 měsíců	800	5	3	osvědčení o rekvalifikaci	
Elektrotechnická výroba	5 měsíců	800	6	2	osvědčení o rekvalifikaci	
Práce na PC	3 měsíce	48	18	15	osvědčení	
Kurz němčiny	10 měsíců	160	10	-	-	
Celkem bylo zařazeno		594	Doklad získalo:		363	žáků

Zdroj: http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=292